

обов'язкового державного медичного страхування в Україні призведе до потреби внесення низки змін до вже існуючих нормативно-правових актів, які регламентують питання адміністративно-правової відповідальності. Проте на сьогоднішній день жодний з проєктів закону, що регламентує обов'язкове державне медичне страхування в Україні, не був прийнятий. Тому про адміністративну відповідальність за порушення норм, що регулюють цей вид соціального страхування можемо говорити лише в перспективі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бортнік С.В. Запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні у контексті Європейської соціальної хартії (переглянутої) / С.В. Бортнік // Юридична Наука. – 2011. - №3. – С.54-61.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Адміністративне право України: підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Паращук, О.В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544с
4. Адміністративне право: навчальний посібник / [О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль]. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 533 с.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне медичне страхування» від 5 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46465.

УДК 311.1

Курінний В. В., викладач кафедри правознавства
Кіровоградського інституту розвитку людини Відкритого
міжнародного університету розвитку людини „Україна”

Застосування відповідальності в процесі попередження адміністративних проступків у сфері медичного обслуговування населення

У статті проаналізовано наукові погляди на методи державного управління, а саме переконання та примус. Визначено авторське бачення точок зору на понятійний апарат. Визначено проблемні аспекти в систематизації законодавства про адміністративні правопорушення у сфері медичного обслуговування населення. Запропоновано прийняття кодифікованого акту.

Ключові слова: медичне обслуговування, переконання, примус, адміністративний проступок, адміністративна відповідальність.

В статье проанализированы научные взгляды на методы государственного управления, а именно убеждение и принуждение. Определены авторское видение точек зрения на понятийный аппарат. Определены проблемные аспекты в систематизации законодательства об административных правонарушениях в сфере медицинского обслуживания населения. Предложено принятие кодифицированного акта.

Ключевые слова: медицинское обслуживание, убеждение, принуждение, административный проступок, административная ответственность.

The article analyzes the scientific views on the methods of the government, namely, persuasion and coercion. Identified the author's vision perspectives on conceptual apparatus. Identified problematic aspects in the systematization of legislation on administrative violations in the field of health care. Proposed adoption of the codified act.

Key words: medical care, persuasion, coercion, administrative offense, administrative responsibility.

Актуальність теми. Охорона здоров'я населення є важливим завданням і частиною державної діяльності, яка полягає у забезпеченні державного регулювання у цій сфері відносин. Юридична наука визначає державне регулювання як здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві.

Метою даної статті є визначення значення відповідальності в процесі попередження адміністративних проступків у сфері медичного обслуговування населення.

Стан дослідження. Науково-теоретичною базою дослідження є загальнотеоретичні праці вітчизняних та зарубіжних фахівців як адміністративного, так і інших галузей права: В.Б. Авер'янова, О.К. Безсмертного, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, О.Ю. Дрозда, О.В. Зайчука, В.М. Кудрявцева, Ю.Ф. Кравченка, А.Т. Комзюка, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Б.О. Логвиненка, О.В. Негодченка, А.Ю. Олійника, В.П. Петкова, С.В. Петкова, П.М. Рабінювича, Ю.М. Старілова, І.Я. Синюти, О.Ю. Синявської, О.Ф. Скакун, В.Л. Федоренка, В.К. Шкарупи, В.А. Юсупова, В.І. Ямкового та ін.

Виклад основного матеріалу. Переконання – це доведення правильності чого-небудь; тверда впевненість у чомусь; віра у щось. Переконувати означає доводити що-небудь комусь, змушуючи кого-небудь повірити у щось, погодитися з ким-небудь або чим-небудь. Засобом переконання є доктрина чи твердження, в яке хтось твердо вірить. Наука переконання – процес чи майстерність впливу, або вироблення шляхів впливу на думки та вчинки особи, хоча у більшості випадків ефективність переконання залежить від нерациональних факторів [1, с. 470].

Переконання і примус є методами державного управління, які застосовуються з метою підтримання громадської дисципліни, забезпечення і охорони законності, спрямування окремих громадян та колективів на додержання встановлених у цьому суспільстві норм [2, с.318].

„Адміністративно-правовими методами є способи та прийоми безпосереднього і цілеспрямованого впливу виконавчих органів (посадових осіб) на підставі закріпленої за ними компетенції, у встановлених межах та відповідній формі на підпорядковані їм органи та громадян”.

Серед важливих методів певне місце посідають: переконання та примус. У профілактиці адміністративних проступків, враховуючи її соціальну спрямованість, приваблиючим повинно стати переконання – „система заходів правового і не правового характеру, які проводяться державними та громадськими органами, що виявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних та заохочувальних методів, спрямованих на формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання законів та інших нормативних актів”.

Методи переконання та примусу є універсальними методами державного управління, зокрема й у сфері медичного обслуговування населення. Вони становлять систему засобів організуючого впливу держави (органу управління, посадової особи) на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою нормального функціонування суспільства в цілому, кожного державного органу, об'єднання громадян, будь-якого процесу управління.

При цьому, пріоритетним методом підтримання державної дисципліни, забезпечення

правопорядку є метод переконання. Його використання сприяє формуванню у людей правильної суспільно - корисної орієнтації, розумінню необхідності добровільного, активного виконання приписів, правил і норм, які функціонують у суспільстві. Сутність переконання полягає в тому, що воно є засобом впливу на свідомість суб'єктів суспільних відносин, а його зміст складає комплекс різноманітних конкретних заходів цього виховного впливу. Переконання і примус взаємопов'язані й вирішують спільне завдання, що полягає у вихованні почуття обов'язку і відповідальності перед суспільством, трудовим колективом, сім'єю, державою [3, с. 92-93].

Оцінюючи переконання як провідний метод державного управління, необхідно наголосити, що він не виключає, а навпаки у разі необхідності передбачає застосування примусу. Примус застосовується на підставі переконання до тих громадян, які порушують чинні норми та правила, і полягає у притягненні винного у вчиненні правопорушення до того чи іншого виду юридичної відповідальності. Примус – це метод впливу держави на свідомість і поведінку осіб, що скоюють протиправні вчинки. Цей інститут проявляється у встановлених правовими нормами заходах моральної, майнової та фізичної особливостей, котрі мають на меті попередження правопорушень, виправлення та покарання правопорушників [4, с. 13].

Правовий примус виявляється, перш за все, у різних формах відповідальності: кримінальній, майновій, дисциплінарній і адміністративній, яку несуть громадяни і посадові особи, що вчинили правопорушення, а також у застосуванні уповноваженими органами управління заходів примусового впливу щодо осіб, які добровільно не виконують вимоги правових норм. З цього випливає, що держава встановлює санкції залежно від того, норми якої галузі права порушуються. Від цього залежить і вид державного примусу.

Варто зазначити, що багато авторів виключають можливість застосування заходів державного примусу не у прямому зв'язку із правопорушеннями. Поширена думка про те, що застосування державного примусу припустимо лише у випадках протиправної поведінки і у зв'язку з такою поведінкою. При цьому наголошується, що ніякими іншими міркуваннями використання заходів примусу обґрунтувати не можна. У контексті нашого дисертаційного дослідження, підставою застосування заходів адміністративного примусу є проступок у сфері медичного обслуговування населення [5, с. 29-30].

Починаючи з 80-х років ХХ століття і до цього часу загальновизнаною класифікацією заходів адміністративного примусу є класифікація, запропонована М.Єропкіним, із деталізацією цих заходів уже в самих групах за різними критеріями.

Так, наприклад, О.Бандурка, А.Коренев, класифікуючи заходи адміністративного припинення, виділяють такі критерії, як межа застосування, характер правоохоронного впливу, форма процесуального вираження, сфера застосування, термін реалізації; В. Тюрін, А. Куракін – ступінь соплідглоглості [6, с.14]; Є. Безсмертний – об'єкт впливу [7, с.11].

Крім цього, акцентується увага вчених-юристів на класифікації заходів окремих груп адміністративно-примусових заходів. Так, заходи адміністративного припинення пропонується поділяти на:

- заходи, що застосовуються безпосередньо до правопорушника (особи);
- заходи майнового характеру;
- заходи технічного характеру;

- заходи фінансового характеру;
- заходи медично-санітарного характеру;
- заходи, пов'язані із дією ліцензійно-дозвільної системи;
- заходи спеціального або виняткового признання [8, с.30-31].

Детальній класифікації підлягають й заходи інших груп адміністративного примусу. Так, наприклад, В. Развадовський заходи адміністративного попередження поділяє залежно:

- від мети застосування — заходи загальнопрофілактичної спрямованості; заходи, що застосовуються для попередження адміністративних правопорушень з боку конкретних осіб;
- від характеру правоохоронного впливу — на особистісні, організаційно-правові та майнові;
- від об'єкта впливу — на ті, що застосовуються до фізичних осіб, до юридичних осіб, змішані;
- від строків реалізації — ті, що реалізуються шляхом виконання певних разових дій і не пов'язані із строком, і такі, що характеризуються тривалістю дії, тощо [9, с.250].

З. Гладун, В. Галунько, А. Сергеев, Ю. Кінах класифікують заходи адміністративного припинення на: загальні, які можуть застосовуватися до фізичних, юридичних осіб; спеціальні, що застосовуються лише щодо фізичних осіб; процесуальні, спрямовані на забезпечення можливості притягнення особи, яка скоїла адміністративний проступок, до адміністративної відповідальності [10, с. 92-93]. Аналіз наведених класифікацій свідчить, що у зазначений період у вітчизняній правовій науці спостерігалась тенденція щодо деталізації класифікації заходів адміністративного примусу.

Необхідність у здійсненні інноваційних перетворень системи охорони здоров'я населення в Україні зумовлюється реальними політичними та соціально-економічними процесами. Концепція інноваційних перетворень системи охорони здоров'я населення в Україні спрямована на реалізацію положень Конституції і законів України щодо забезпечення доступної та якісної медичної допомоги. Але до сьогодні поза увагою науковців залишається питання адміністративної відповідальності у сфері медичного обслуговування населення України. Так, М. Герасименко та Ю. Григор'єв, обравши за критерій об'єкт впливу закону, виокремлюють сім блоків законів про охорону здоров'я, а саме: 1) наглядові закони, що забезпечують безпечні умови життя; 2) закони профілактичної спрямованості; 3) закони, що захищають права громадян на охорону здоров'я; 4) закони, що визначають права і відповідальність медичних працівників, а також відповідальність юридичних і фізичних осіб за правопорушення у сфері охорони здоров'я; 5) закони, що регламентують діяльність національної системи охорони здоров'я; 6) закони, що регулюють фінансування охорони здоров'я; 7) закони, що регулюють окремі види медичної діяльності [11, с. 41].

Як бачимо з наведених класифікацій норм, пріоритетними є питання стратегічних інновацій, соціальні, фінансово-економічні, структурно-організаційні, управлінські, але поза увагою науковців залишається питання адміністративної відповідальності у сфері охорони здоров'я населення.

Адміністративна відповідальність є формою реагування держави на адміністративні правопорушення, яка виявляється в застосуванні повноважними державними органами, посадовими особами адміністративних санкцій щодо винної особи у межах і порядку,

встановлених законодавством. Вона є складним багатогранним явищем, що охоплює адміністративно-правові відносини, адміністративно-правові норми, до яких належать норми, що містять адміністративні санкції, правопорушення з його статичними елементами (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона), діяльність правозастосовних органів та їх посадових осіб тощо. Адміністративна відповідальність, як зазначають сучасні підручники з адміністративного права, полягає у застосуванні до осіб, що вчинили адміністративні проступки, особливих санкцій – адміністративних стягнень. Хоча аналізований вид відповідальності реалізується в обов'язку порушника зазнати певних обмежень чи інших несприятливих наслідків, що визначені санкцією порушеної статті закону, зводити поняття адміністративної відповідальності до поняття адміністративного стягнення буде неправильним, оскільки адміністративна відповідальність охоплює такі елементи, як державний осуд діяння (дії чи бездіяльності) і особи, яка його вчинила, та застосування до порушника заходів, визначених санкцією порушеної статті закону.

Водночас, ще й досі у чинному законодавстві України про адміністративні правопорушення відсутня систематизація норм у межах одного законодавчого акта, що призводить до конкуренції норм, їх двозначного тлумачення. Так, поряд з Кодексом України про адміністративні правопорушення “ основним законодавчим актом, що встановлює адміністративну відповідальність (є нормативною підставою її настання), діють також інші закони прямої дії, що містять норми, які встановлюють адміністративну відповідальність, наприклад, такі кодекси, як Митний, Повітряний, Торговельного мореплавства тощо. Крім цього, законодавчі акти, що діють у сфері охорони здоров'я, зокрема Основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”, також містять норми, які вказують на адміністративну відповідальність у цій сфері, однак вони є бланкетними.

Фактичною підставою притягнення до адміністративної відповідальності є вчинення винною особою адміністративного проступку. У Главі 5 Розділу II Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення „Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення” встановлено адміністративну відповідальність за такі адміністративні правопорушення: порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм (ст. 42); ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження (ст. 44-1); ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу (ст. 45); порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів (ст. 45-1); умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою (ст. 46); порушення встановлених законодавцем вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) (ст. 46-2).

Також у сфері медичного обслуговування населення можуть вчинятися й інші адміністративні правопорушення, наприклад, щодо екстреного транспортування хворого до медичного закладу для надання медичної допомоги, які, своєю чергою, передбачені главою 10 КУпАП „Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку”: ненадання транспортних засобів працівникам міліції та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних силах України (ст. 124-1). Крім цього, глава 15 КУпАП „Адміністративні правопорушення, що посягають

на встановлений порядок управління” містить опис такого адміністративного проступку, як невиконання законних вимог посадових осіб органів державного контролю якості лікарських засобів (188-10 КУпАП) [85].

Одним із центральних елементів механізму правового регулювання і водночас складу адміністративного правопорушення є об’єкт проступку. Його точне визначення і закріплення в нормах закону (кодексу) дає змогу більш конкретно проводити як профілактичну роботу, так і правозастосовну діяльність відповідних державних органів.

На сучасному етапі розвитку державності України роль і значення адміністративної відповідальності як необхідного інструменту здійснення державної політики у сфері охорони здоров’я населення суттєво зростає. Адже правові заходи цього виду відповідальності спрямовані головним чином на забезпечення законності і правопорядку у сфері адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.

Сфера охорони здоров’я в сучасних умовах значно розширилася “ відповідно і розширилася сфера правового регулювання цих відносин, свідченням чого є суттєве збільшення кількості актів законодавства, складів злочинів, передбачених у Кримінальному кодексі України 2001 р., а також значне збільшення складів адміністративних правопорушень, включених до чинного КУпАП шляхом внесення відповідних доповнень. Викладене свідчить про необхідність створення Медичного кодексу України із запозиченням іноземного досвіду для врахування позитивних положень.

Крім цього, на нашу думку, задля ефективності адміністративних стягнень, які мають велике значення у недопущенні адміністративних проступків у сфері медичного обслуговування населення, необхідно на законодавчому рівні внести відповідні поправки щодо збільшення адміністративних штрафів за цю групу правопорушень, що дасть змогу в подальшому попередити скоєння зазначених адміністративних проступків. Також засоби переконання та відповідальність як захід недопущення проступків у сфері медичного обслуговування відіграють важливу роль.

Висновки. Отже основними завданнями такого підходу повинні бути: забезпечення прав і законних інтересів населення щодо медичного обслуговування; вжиття запобіжних заходів в процесі протидії проступкам у сфері медичного обслуговування населення; охорона і забезпечення порядку під час надання та отримання медичних послуг; своєчасне виявлення та розкриття проступків у сфері медичного обслуговування; участь у наданні правової допомоги медичним працівникам та іншим особам, які беруть участь у наданні медичної допомоги та задовольняють потреби пацієнтів; сприяння в межах своєї компетенції державним та іншим підприємствам, установам, організаціям, що забезпечують дотримання законності під час надання медичної допомоги населенню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тлумачний словник сучасної української мови / укл. Л.П. Коврига, Т.В. Ковальва, В.Д. Пономаренко / за ред. доктора філологічних наук, проф. В.С. Калашника. – Харків : Белкар-книга, 2005. – 800 с.
2. Панорама охорони здоров’я населення України / А.В. Підаєв, О.Ф. Возіанов, В.Ф. Москаленко, В.М. Пономаренко та ін. – К. : Здоров’я, 2003. – 396 с.
3. Коваль Л. Адміністративне право України. Курс лекцій. / Л. Коваль. – К., 1994. – С. 92-93.
4. Попов Л.Л. Убеждение и принуждение. / Л.Л. Попов. – М., 1968. – 73 с.
5. Фарушкин М.К. Вопросы общей теории юридической ответственности / М.К. Фарушкин // Изд. Вузов. Правоведение. – 1969. – № 4. – С. 29-30.
6. Тюрин В.А. Классификация мер административного пресечения по административному праву России / В.А. Тюрин, А.В. Куракин // Право и политика. – 2001. – № 10. – С.14.

7. Безсмертний Є.О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Є.О. Безсмертний – Харків, 1997. – 16 с.
8. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України : монографія. / Н.В. Хорошак. – К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 172 с.
9. Развадовський В.Й. Державне регулювання транспортної системи України (адміністративно-правові проблеми та шляхи їх розв'язання) : дис. ... д-ра юрид. наук / Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2004. – 508 с.
10. Гладун З. С. Адміністративно-правовий механізм державного регулювання відносин у сфері охорони здоров'я / З.С. Гладун // Львівський медичний часопис. – 2006. – № 3-4. – С.129-135.
11. Герасименко Н. Ф. Нормативно-правовое регулирование и создание Кодекса законов как важнейший этап реформы здравоохранения / Н. Ф. Герасименко, Ю. И. Григорьев // Вестник Российской академии медицинских наук. – М. : Медицина, 2002. – С. 40-48.

УДК 657.6

Томіна В. Ю., здобувач кафедри
адміністративного права і процесу НАВС

Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання аудиторської діяльності

У статті проаналізовано навчально-методичну та наукову літературу із метою дослідження правових та організаційних аспектів зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання аудиторської діяльності. Особливу увагу звернуто на аналіз адміністративно-правового регулювання аудиторської діяльності США, Великобританії, Німеччини, Франції тощо. Встановлено, що професія аудитора відіграє ключову роль у суспільстві, як джерело впевненості громадян у фінансовій звітності компаній.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, аудит, аудиторська діяльність, зарубіжний досвід, правові, організаційні.

В статье проанализирована учебно-методическая и научная литература с целью исследования правовых и организационных аспектов зарубежного опыта административно-правового регулирования аудиторской деятельности. Отдельное внимание обращено на анализ административно-правового регулирования аудиторской деятельности США, Великобритании, Германии и Франции. Установлено, что профессия аудитора играет ключевую роль в обществе, как источник уверенности общественности в финансовой отчетности компаний.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, аудит, аудиторская деятельность, зарубежный опыт, правовые, организационные.

The article analyzes the teaching and scientific literature in order to study the legal and organizational aspects of foreign experience in administrative and legal regulation of the audit profession. Special attention is paid to the analysis of administrative and legal audit regulation the U.S., UK, Germany, France and so on. Established that the audit profession plays a key role in society, as a source of public confidence in financial statements of companies.

Keywords: administrative regulation, audit, auditing, international experience, legal and organizational.

Постановка проблеми. Одним із факторів, що зумовлює стабільний розвиток економіки країни є наявність ефективної системи аудиторського контролю. Варто зазначити, що на світовому ринку аудиту сьогодні діють сотні тисяч аудиторських фірм, однак тільки окремі з них здобули міжнародне визнання, стали транснаціо-